

1877-
1921

ЛЕОНТОВИЧ

Микола Дмитрович —

композитор, диригент, педагог

Управління культури і туризму
Вінницької обласної державної адміністрації

Вінницька обласна універсальна наукова
бібліотека ім. К.А. Тімірязєва

Наші видатні земляки

ЛЕОНТОВИЧ
Микола Дмитрович –
композитор, диригент, педагог

*До 130-річчя від дня народження
(1877–1921)*

Біобібліографічний покажчик

Вінниця, 2007

85.313 (4УКР–4ВІН.)
УДК 78.071.1 (477.44)
Л 47

Леонтович Микола Дмитрович: Композитор, диригент, педагог.: Біобібліогр. покажч. / Уклад.: Т.Марчук, О.Ніколаєць; Вступ. ст. А.Завальнюка; Ред. М.Спиця; Упр. культури і туризму Вінниц. облдержадмін., Вінниц. ОУНБ ім.К.А.Тімірязєва. – Вінниця, 2007. – 24 с. – (Наші видатні земляки).

Покажчик підготовлено до 130-річчя від дня народження геніального українського композитора Миколи Дмитровича Леонтовича, уродженця землі Подільської, яку прославив її талановитий син на віки.

Видання розраховане на музикознавців, краєзнавців, працівників культури і мистецтва, освіти, студентів, учнів, усіх шанувальників творчості М.Д.Леонтовича.

H. K. ...

Від укладачів

Якщо глянути на минуле української музичної культури, то серед славних її діячів особливо яскраво вирізняється Микола Леонтович. Виділяється він на загально-історичному тлі незвичною життєвою долею і на диво самотнім творчим спадком.

Майже все своє життя митець працював у жанрі обробки української народної пісні, був великим творцем хорової мініатюри. Він зумів проникнути в пісенну душу рідного народу, налаштуватися на високі людські почуття, вивести українську пісню на широкі простори світового музичного мистецтва.

Леонтович був не тільки видатним майстром у жанрі хорової музики, диригентом, музично-громадським діячем, а й талановитим педагогом, який усе своє свідоме життя віддав дітям, важливій справі естетичного виховання молоді.

Постать митця довгі десятиліття, немов магніт, притягує до себе увагу не тільки музикантів, шанувальників хорового співу, а й культурної громади, діячів церкви та звичайних пересічних людей.

Більш детально дізнатися про цього унікального митця, його життя та творчість допоможе нове видання ОУНБ ім.К.А.Тімірязєва з серії «Наші видатні земляки», присвячене ювілею славного подолянина.

У біобібліографічному покажчику подано описи нотних видань, книг, статей, анотації до них та копії окремих обкладинок.

Видання складається із вступної статті та трьох розділів бібліографії:

- I. Творча спадщина М.Д.Леонтовича;*
- II. Література про життєвий і творчий шлях композитора;*
- III. Вшанування пам'яті видатного земляка.*

Матеріали I розділу розміщені в хронологічній послідовності, II і III – за алфавітом авторів і назв. Публікації на сторінках часописів обмежені хронологічними рамками 2000-2007 рр.

Безмежно закоханий у пісню

«...коли б Леонтович не написав нічого більше... як «Щедрика», «Дударика», «Ой пряду», «Козака несуть», «Гри в зайчика» ... його значення в історії української хорової музики було б раз назавжди запевнене...»

Станіслав Людкевич

Музична спадщина славетного композитора-подолянина гідно репрезентує українську національну хорову пісню у світі. Тріумфальні виступи вітчизняних і зарубіжних хорів діаспори в країнах Америки та Європи були сприйняті музичним світом з великим захопленням, а Миколу Дмитровича Леонтовича визнано як «українського Баха».

М.Д.Леонтович народився у с.Монастирок, нині Немирівського р-ну, в сім'ї священика. Його здібності формувалися професійним вишкілом батьків та яскравим музичним побутом «вулиці». Музична освіта, розпочата в Немирівській гімназії та Шаргородському духовному училищі, була успішно продовжена у Кам'янець-Подільській духовній семінарії, де Леонтович впродовж усіх років навчання керував семінарським хором. Вже в ті часи друзі-семінаристи надписували йому дарчі фотографії: «Майбутньому великому композиторові». Невгамовна жага самоудосконалення, прагнення до композиторського фаху зосередили увагу молодого регента на кращих зразках подільського народного гуртового співу та духовних хорових творів великих українських і

російських композиторів, які все подальше творче життя надихали Леонтовича. Багаторічна самопідготовка допомогла Миколі Дмитровичу блискуче скласти екстерном екзамен у регентському класі Петербурзької хорової капели у 1904 р.

Микола Леонтович був безмежно закоханий у народну пісню, він володів природженим даром відчувати найхарактерніші, ледь помітні тонкощі народної пісні, красу її мелодії, правдивість і мудрість поетичного слова. Сумна, задумлива і елегійна українська пісня ще з раннього дитинства увійшла в свідомість і сформувала його як людину безмежної доброти, чисту, щиру і красиву душею.

Творчим кредо Леонтовича був вдумливий і довготривалий процес відбору народних пісень. У нього що не пісня – то частина життя людини, з її настроями, радощами та переживаннями. Знайдену ідею він виношував роками, працював над нею, а потім багато років удосконалював, переробляв уже створену хорову обробку. Наприклад, пісня «Ой темная та невидная ніченька» – зазнала семи редакцій. Протягом двадцяти років Леонтович повертався до удосконалення пісень: «Ой з-за гори кам'яної», «Мала мати одну дочку», «Пряля» (друга її назва «Ой пряду») та ін. Про останню видатний чеський музикант і композитор Зденек Неєдла писав: «Леонтович у своїй пісні «Ой пряду» (власне, колисковій) виявив такий сильний баладний характер, що підняв її у трагічну атмосферу правдивої балади. То є одна з найкращих тих обробок народних пісень».

Микола Дмитрович завжди намагався проникнути в глибини народнопісенної культури. Це був цілеспрямований інтерес до конкретної етнічної традиції, зокрема подільської. Основоположник української музики М.В.Лисенко після ознайомлення з «Другою збіркою пісень з Поділля» (1903) наголошував на унікальності стилю обробок Леонтовича і визнав ці принципи повчальними для себе.

А сучасник композитора С.Людкевич назвав хорві мініатюри Леонтовича «хоровими шедеврами», а їх автора – «найяскравішою постаттю серед композиторів».

Підхід М.Леонтовича до фольклорного матеріалу був глибоко своєрідний. Творче зерно та концептуальну ідею він брав не від окремої народної пісні чи мелодії, а від цілого жанрового циклу фольклору. Так, календарно-обрядові «Кривий танець», «А вже весна», «Воротар», «Гра в зайчика» відтворювали образи хороводу і народних ігор. Крім того, він образно передавав у музиці «етнографічний пейзаж», зображуючи звучання конкретного кобзарського або лірницького інструменту. Наприклад, початок «Дударика» імітує кобзарську дуду. Такими знахідками проникнута більшість його обробок. Етнографічність і поетичність музичних образів досягається у творах Леонтовича також глибоким філософським підходом до вибору текстів.

Поетичні тексти у Леонтовича завжди органічно поєднувалися із засобами музичної виразності, насамперед з поліфонічним багатоголосим викладом партитури. Неповторність і своєрідність його стилю базуються на майстерному поєднанні народного гуртового співу регіонального характеру з класичною поліфонією церковної музики.

Донедавна відома нам спадщина Леонтовича складалася з 200 обробок українських народних пісень, 4 оригінальних хорів на слова М.Вороного («Льодолом», «Легенда», «Літні тони» та «Моя пісня») і незакінченої опери «На русалчин Великдень». Однак це лише половина його доробку. Значна ж частина його творчості – духовна музика довгий час була утаємничена ідеологічним табу тоталітарного режиму. І тільки у 90-ті рр. ХХ ст. нам відкрилася духовна спадщина талановитого подолянина.

Культові та літургійні твори ще з дитинства запали в душу композитора, адже він ріс в атмосфері церковних співів, оскільки його дід і батько були високоосвіченими священиками з професійною музичною підготовкою. Подальше знайомство і захоплення церковною музикою поглиблювалося під час навчання у Шаргородській бурсі (1888-1892) та Кам'янець-Подільській духовній семінарії (1892-1899). Свої перші спроби гармонізації церковних пісень Леонтович робив, коли навчався в семінарії. Тоді під його орудою були виконані власні духовні твори.

Тож не дивно, що в пору мистецької зрілості Леонтовичем було написано біля 200 творів малої та великої форми в жанрі церковної музики (колядки й канти, псалми й херувимські пісні, літургії та «молебні»), які звучали у 20-і рр. по всій Україні. Вони вирізняються високою досконалістю та художністю, геніально відтворюють релігійний дух українських побожних пісень з їх світлим життєрадісним колоритом, теплими лагідними інтонаціями та щирістю.

В усій своїй цілості творчість М.Д.Леонтовича є безцінним скарбом української національної музики.

*Анатолій Завальнюк,
кандидат мистецтвознавства,
професор ВДПУ ім.М.Коцюбинського,
член Національної спілки композиторів України*

Твори М. Д. Леонтовича

Хорові твори / Упоряд. М.Вериківський. – К.: Держ. вид-во образотв. мистец. і муз. л-ри, 1961. – 234 с.: портр.

Даний збірник – це перше видання, яке одним томом охоплює більшу частину хорової творчості композитора: обробки народних пісень (та їх варіанти), оригінальні хори та хори з незакінченої опери «На русалчин Великдень». В збірнику також подано аранжировки пісень з мішаного хору на жіночий, зроблені самим Леонтовичем.

Хорові твори / Ред. М.Гордійчук – К.: Муз. Україна, 1970. – 243 с.

Твори цього видання поділено на шість розділів: I-й – Революційні пісні; II-й – Українські народні пісні для мішаного хору; III-й – Українські народні пісні в обробці для чоловічого хору; IV-й – Українські народні пісні в обробці для жіночого або дитячого хору; V-й – Уривки з незакінченої опери «На русалчин Великдень» (В оброб. М.Вериківського); VI-й – Хорові поеми.

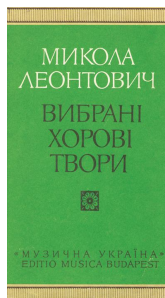
До кожного з вміщених творів подаються примітки.

Вибрані хорові твори / Спецред. І.Мартон. – К.: Муз. Україна, 1977. – 72 с.

У збірці вміщено 35 хорових шедеврів М.Леонтовича. За своїм змістом вони репрезентують обрядову поезію українського народу («Щедрик», «Ой ніхто ж там не бував»), ігрові й дитячі («Гра в зайчика», «Коза»), родинно-побутові («Піють півні», «Пряля», «Зашуміла ліщинонька», «Гей у світлиці»), пісні-реквієми («Із-за гори сніжок летить», «Козака несуть»), жартівливо-танцювальні («За городом качки пливуть», «Женчичок-бренчичок») та інші твори.

На русалчин Великдень: Опера на 1 дію: Клавір / Лібрето М.Леонтовича за казкою Б.Грінченка; Муз. ред. М.Скорик – К.: Муз. Україна, 1980. – 117 с.

«На русалчин Великдень» – незакінчена опера Леонтовича. Над нею він почав працювати

весною 1919 р. На жаль, композитору закінчити її не судилося. Він написав тільки першу дію, але не повністю, ряд епізодів залишився в ескізах.

Напередодні 100-річчя від дня народження композитора зусиллями наших сучасників – композитора М.Скорика, який дописав оперу, і літератора Д.Бобиря, який доопрацював лібрето, твір було завершено. У 1977 році оперу було поставлено на сцені Київського театру опери та балету ім.Т.Г.Шевченка.

Женчинок-бренчинок: Оброб. укр. нар. пісень для дітей серед. та старш. шк. віку / Упоряд. С.Крижанівський – К.: Муз. Україна, 1983. – 38 с.

Репертуар пропонованого збірника, в якому багато гарних хорових мініатюр М.Леонтовича, містить обробки відомих творів («Щедрик», «Дударик», «Козака несуть», «Пряля», «За городом качки пливуть» та ін.), розрахованих на дітей середнього та старшого шкільного віку. Ця добірка стане доброю підмогою керівникам дитячих хорових колективів у популяризації творчості композитора, залученні юного покоління до прекрасного світу музики, хорового мистецтва.

Моя пісня / Сл. К.Білиловського. – К.: Муз. Україна, 1986. – 7 с. – (Улюблені мелодії).

Пісня написана для тенора соло, мішаного хору і фортепіано. Інструментальний супровід – явище рідке у творчій спадщині М.Леонтовича.

Це ліричний спів про красу природи, про світле почуття любові до рідного краю, про кохання правдиво передані простою, безпретензійною мелодією. «Моя пісня» створена у формі антифона, за якої виклад нагадує діалог між солістом і хором, що повторює або стверджує думку, висловлену солістом.

Легенда / Сл. М.Вороного. – К.: Муз. Україна, 1987. – 5 с. – (Улюблені мелодії).

На таких же композиційних засадах побудована й «Легенда» (тенор соло, мішаний хор, фортепіанний супровід). Але тут більшої ваги набирає драматична лірика. За текстом «Легенда» – то своєрідна народна балада, де розповідається про

тяжкий злочин сина, який вирвав серце в рідної неньки, щоб догодити своїй жорстокій коханій. Сумну мелодію твору композитор розробляє за принципом куплетної варіаційності. Цікаво, що й тут, незважаючи на наявність досить яскравих самотійних епізодів, хор відіграє дещо підлеглу виразову роль.

Хорові твори на народнопісенні теми: 3 неопублік. – К.: Муз. Україна, 1987. – 22 с.

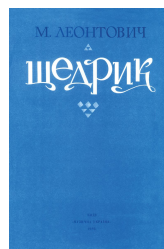
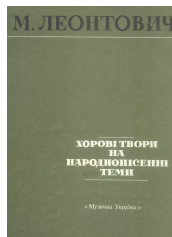
Пропонована добірка містить чотири твори М.Леонтовича – «Дударик» і «Чого, Івасю, змарнів?», два з яких «Через село» та «Ой піду я в долину» до 1987 року були невідомі і публікуються вперше. Видання максимально наближене до авторських оригіналів та покликане певною мірою поповнити існуючі уявлення про творчий доробок М.Леонтовича.

Щедрик. – К.: Муз. Україна, 1987. – 3 с.

«Щедрик» – один з найкращих хорових творів композитора, відомий у багатьох країнах світу. Це дивовижна за красою, досконала за мелодією, ювелірна за обробкою деталей мініатюра. Органічно поєднавши прийоми народного багатоголосся з досягненням класичної поліфонії, композитор домогся того, що кожен голос відіграє цілком самотійну роль, відтворюючи найтонші зміни настрою в пісні, подаючи кожен художній образ у граничному завершенні. Мелодія звучить усюди не тільки в оригінальній редакції, а й в різного роду транскрипціях (для однорідних хорів і ансамблів, з інструментальним супроводом, у виконанні органа, дзвонарів, симфонічних та іншого типу оркестрів).

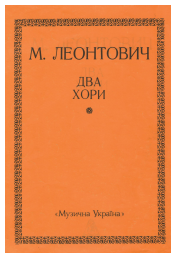
Духовні хорові твори. – К.: Муз. Україна, 1993. – 125 с.

Дане монографічне видання складається з хорових творів а cappella, що зберігаються у фондах Інституту рукопису Національної бібліотеки України ім.В.І.Вернадського і має шість жанрових розділів: Колядки (10 хорів), Кантати і псалми (7), Аранжировки старовинних розспівів (8),

Херувімські пісні (9), Молебен і додаток до нього (7+3), Літургія (29).

Частину цих творів (музичний і текстовий матеріали) було звірено з рукописними копіями, зробленими у 20-ті роки учнем композитора К. Бутківським, а також із склографічними випусками 1921, 1924 років трьох кантів («Потоп», «Од Івана», «Через поле широкее») та Літургії. Іншу частину подано за авторськими оригіналами.

Два хори / Упоряд. М.Гордійчук. – К.: Муз. Україна, 1993. – 11 с.

До цього видання входять твори «Прелюдія» (Без слів) і «Зорі» (Транскрипція для солістки та хору а саррелла Л.Дичко на сл. Б.Грінченка), які належать до ранньої творчості Леонтовича (1906 р.) Про настрої композитора, про красу навколишнього світу виразно промовляє кожний мотив, кожна фраза і найменша поспівка. Автор мовби безпосередньо звертається до душі і серця слухача, майстерно передає найтонші відтінки почуттів і переживань.

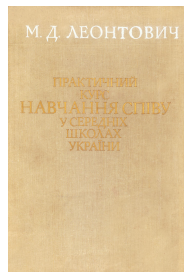
Хорові твори / Ред.-упоряд. В.Кузик. – К.: Муз. Україна, 2005. – 375 с.

Це фундаментальне видання творів М.Д.Леонтовича включає композиції для мішаного хору, які згруповано за принципом жанрово-тематичних груп, що сприяє більш органічному художньо-емоційному змісту видання (колядки, щедрівки, веснянки, купальські, жнивварські, козацькі, гайдамацькі, рекрутські, чумацькі, пісні січових стрільців, весільні, пісні про кохання, сімейне життя та жіночу долю, жаргівливі); хори з опери «На русалчин Великдень» у редакції М.Скорика; оригінальні твори «Льоболом» та «Літні тони» за текстами Г.Чупринки; оригінальні композиції – «Прелюдія» і «Зорі» на вірші Б.Грінченка; Духовні твори.

* * *

Леонтович М.Д. Практичний курс навчання співу у середніх школах України: (З пед. спадщини композитора) / Упоряд. Л.Іванов; Передм. М.Гордійчука. – К.: Муз. Україна, 1989. – 134 с.

М.Д.Леонтович був не тільки майстром хороших мініатюр, створених на основі крапчик зразків української народної пісенності, а й талановитим педагогом. Це видання підготовлене за матеріалами музично-педагогічної спадщини композитора, в яких розкриваються ідеї митця щодо музичного виховання. У книзі збережено давні норми написання в авторському тексті.

Література про життєвий і творчий шлях композитора

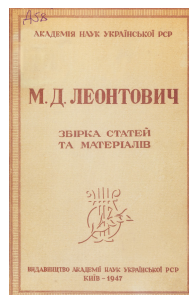
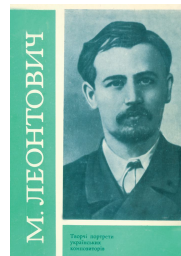
Гордійчук М. Микола Леонтович. – К.: Муз. Україна, 1972. – 55 с.– (Творч. портр. укр. композиторів).

Гордейчук Н.М. Николай Леонтович. – К.: Муз. Україна, 1977. – 135 с. – (Выдающиеся композиторы XX ст.)

Книга М.Гордійчука стала однією з перших, що почали виходити в масовій серії «Творчі портрети українських композиторів». Невелика за обсягом, але досить повна, змістовна розповідь про М.Леонтовича, розкриває життєвий шлях композитора та містить аналіз його творчості.

Через п'ять років, до 100-річного ювілею митця, це видання було перекладено російською мовою і вийшло в серії «Выдающиеся композиторы XX ст.».

Довженко В.Д. М.Д.Леонтович: 36. статей та матеріалів. – К.: АН УРСР, 1947. – 103 с. – (АН УРСР. Ін-т мистецтвознав., фольклору та етнографії).

Збірник статей та матеріалів Академії наук Української РСР було підготовлено до 70-річчя з дня народження великого композитора. Він включає в себе статті, спогади про М.Леонтовича, нотатки його щоденника, досить великі бібліографічні матеріали: нотографію та бібліографію статей про життя і творчість.

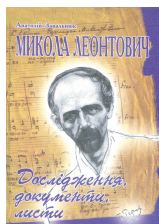

Дяченко В.П. М.Д.Леонтович. – 3-е вид. – К.: Муз. Україна, 1969. – 135 с.

Дяченко В.П. М.Д.Леонтович. – 4-е вид. – К.: Муз. Україна, 1985. – 134 с.

В. Дяченко – відомий український музикознавець, йому належать декілька праць про М.Леонтовича. Ця книга на підставі документальних даних розповідає про життєвий та творчий шлях композитора, його громадську діяльність. Обрана автором форма викладу – оповідання – зумовлюють велику цінність і доступність її для широких кіл читачів.

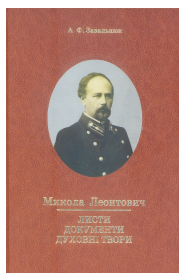
У покажчику представлено два видання цієї книги.

Завальнюк А. Микола Леонтович: Дослідж., док., листи: До 125-ї річниці від дня народж. – Вінниця: Поділля-2000, 2002. – 256 с.

Це монографічне видання – наслідок багаторічної праці її автора – вінничанина, професора ВДПУ ім. Михайла Коцюбинського А.Ф.Завальнюка, знаної і шанованої в українській музичній культурі людини.

З ґрунтового дослідження читач дізнається багато подробиць про М.Леонтовича. Уперше стануть доступні широкій громадськості листи композитора до майбутньої дружини, ґрунтовна біографія митця, оригінальні фотоматеріали, факсимільні відбитки музичних творів М.Леонтовича, його свідоцтва про освіту, а також спогади доньки композитора про батька та інші цінні матеріали і документи.

Завальнюк А.Ф. Микола Леонтович: Листи, док., духов. музика: До 130-річниці від дня народж. – Вид. 2-е, доопрац. і доп. – Вінниця: Нова кн., 2007. – 272 с.: нот, іл.

Друге видання монографії про М.Д.Леонтовича доповнене авторською статтею «Духовна спадщина Миколи Леонтовича», нотними ілюстраціями народно-хорових і духовних творів, та CD-диском з цими творами у виконанні Національної заслуженої академічної хорової капели України «Думка» і студентським хором Національної музичної академії України ім.П.І.Чайковського.

Микола Леонтович. Спогади. Листи. Матеріали / Упоряд., приміт. та комент. В.Ф.Іванова. – К.: Муз. Україна, 1982. – 238 с.

Книжка є зібранням матеріалів про М.Д. Леонтовича. Спогади його рідних, друзів, учнів, діячів літературного та музичного світу (М.Грінченка, М.Рильського, П.Тичини, П. Козицького, Г.Верьовки та ін.) відтворюють живий образ геніального митця, простої і благородної людини. До книги увійшов щоденник композитора, стаття «Як я організував оркестр у сільській школі». Крім того, вперше публікуються листи Леонтовича до К.Стеценка і лист М.Лисенка до Леонтовича.

Микола Леонтович. Збірник на пошану великого українського композитора / Зібрав і упоряд. С.Вожаківський; Літ. і мовн. ред. Л.Полтави. – Нью-Йорк, 1982. – 110 с.

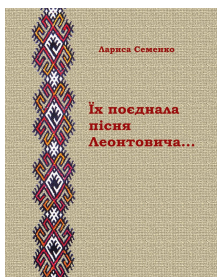
Зібрання матеріалів під упорядкуванням професора С.Вожаківського, видане українською діаспорою в Нью-Йорку, містить статті, спогади, вірші, присвячені М.Леонтовичу, а також фотографії і нотний матеріал.

Орфєєв С.М. Леонтович і українська народна пісня. – К.: Муз. Україна, 1981. – 75 с.

Книга С.Орфєєва – результат багаторічного вивчення і дослідження хорової творчості М.Леонтовича. Відчуваючи глибоке захоплення перед досконалістю композиторської діяльності Леонтовича, автор вирішив викласти свої спостереження, зібрані протягом сорока років науково-педагогічної діяльності. Аналізуючи широкую різноманітність робіт композитора, Орфєєв простежує еволюцію музичної мови, проводить музично-історичні паралелі між творчістю Леонтовича та іншими композиторами. Ця книга у багатьох відношеннях є великим вкладом у справу теоретичного осмислення музики

українського композитора-класика, пісні якого мають незаперечне право на всесвітнє визнання.

Семенко Л.І. Їх поєднала пісня Леонтовича...: Нариси з історії муз. життя в Україні 1910-1930-х рр.– Вінниця: ПП «Едельвейс і К», 2007. – 252 с.

У нарисах наукового працівника Вінницького обласного краєзнавчого музею йдеться про діяльність подільських філій Музичного товариства ім.М.Д.Леонтовича в 20-30-х рр. ХХ ст., про капелу «Думка», про видатних осіб того часу, пов'язаних з хоровим співом.

Творчість М.Леонтовича: 3б. ст. / Упоряд. В.Золочевський. – К.: Муз. Україна, 1977. – 200 с.: нот.

До цієї збірки увійшли статті відомих композиторів і музикознавців – П.Козицького, С.Людкевича, М.Гордійчука, Н.Горюхіної, Н.Герасимової-Персидської, В.Дяченка та інших, присвячені питанням гармонії, поліфонії та форми творів М.Леонтовича, жанровим особливостям його хорових обробок, опері «На русалчин Великдень».

Український композитор М.Д.Леонтович (1877-1977): Реком. список л-ри. – Вінниця, 1977. – [Буклет].

До 100-річчя великого українського композитора на допомогу працівникам бібліотек області було видано рекомендаційний список літератури. Це перша спроба ОУНБ ім.К.А.Тімірязєва підготувати бібліографічне видання, присвячене М.Леонтовичу.

Янчук Б. Незакінчена опера: Роман. – К.: Радян. письм., 1986. – 236 с.

Роман українського письменника про складну життєву долю М.Леонтовича – непересічного майстра обробки народних пісень, а також автора незавершеної опери «На русалчин Великдень». Чимало сторінок роману присвячено ніжній любові композитора до свого вірного друга й помічника – дружини Клавдії Ферапонтівни.

Ахелевич Н. Леонтович і Шевченко // Тульчин. край. – 2002. – 16 листоп.

Автор показує М.Леонтовича як композитора, що розкриває скарби народних мелодій, пісень та, наслідуючи М.Лисенка, популяризує у своїх творах творчість Т.Г.Шевченка.

Баніт А. Всесвітньовідомому «Щедрикові» – 90. Пісня подільського композитора [Леонтовича] зачарувала весь світ // Поділ. радниця. – 2007. – 3 січ. – С. 1, 3.

Виповнюється 90 років з дня першого виконання хором студентів Київського університету в грудні 1916 р. цієї обрядової пісні. Віднайшов «Щедрика» та дав йому друге життя наш земляк – визначний український композитор Микола Леонтович. У статті розкривається історія мелодії.

Благодир А. Перлина Поділля, або Леонтович і Немирівщина // Прибуз. новини. – 2002. – 4, 11 груд.

Про роботу М.Д.Леонтовича у Чуківській сільській школі Немирівського району, де він викладав арифметику і співи. З перших днів роботи взявся за організацію хору і навчав учнів гри на музичних інструментах. В репертуар колективу входили народні мелодії та пісні, які були записані від місцевих жителів. Вони стали основою “Першої збірки пісень з Поділля”.

Галіза О. Білоусівка і Леонтович // Подолія. – 2003. – 16 лип.

Розповідається про с.Білоусівку Тульчинського району, де любив перебувати М.Д.Леонтович. Саме тут він записав ряд пісень та балад від лірника, зокрема Почаївську думу “Ой зійшла зоря вечорова”. Згадується про співпрацю композитора зі своїм учителем Ю.Богдановичем, з ним Леонтович радився стосовно опрацювання пісень з цього села, таких як “Ой сів-поїхав”, “Закувала зозуленька”, “Ой, гаю, гаю”. Саме Богданович ознайомив Леонтовича з старовинним церковним піснеспівом та спонукав його до записів народних пісень.

Гонтар І. Мистецький подвиг композитора // Подолія. – 2002. – 18 груд.

Автор, студент Вінницького училища культури та мистецтв ім.М.Леонтовича, був учасником Міжрегіональної всеукраїнської

конференції юних музикознавців. Його робота на конференцію, яка представлена у даній статті, визнана найактуальнішою. В ній йдеться про творчий та життєвий шлях композитора, розкриваються “білі плями” його біографії.

Завальнюк А. Микола Леонтович – славетний український композитор // Вінницький альбом. Вип. 3: Літ.-худож. та іст.-краєзн. альм. – Вінниця: Тезис, 2005. – С. 50-60.

Автор розкриває музичну спадщину славетного українського композитора, секрет його обдарування, творчого успіху, його життєвий шлях від перших самостійних кроків до трагічної загибелі.

Завальнюк К. Недоспівана пісня подільського Орфея // Панорама. – 2001. – 21 лют.

У статті подається біографія М.Леонтовича, розповідається про його творчий доробок, обставини трагічної загибелі від рук підступного вбивці та про увічнення пам’яті славетного земляка.

Кушка Н.М. Усвідомлюючи творчість Леонтовича... // Вінниччина. – 2002. – 13 груд.

Викладач Вінницького училища культури та мистецтв ім.М.Леонтовича пропонує проаналізувати деякі моменти життя та творчості композитора, розкриває маловідомі сторінки його біографії, розповідає про творчу спадщину, про висвітлення діяльності в наукових працях.

Молчанова Т. Глибинні музики шари // Дзвін. – 2000. – № 11/12. – С. 153-155.

Автор розкриває життєвий і творчий шлях композитора і зазначає, що саме твори Леонтовича були яскравим прикладом оригінального художнього перетворення пісенного фольклору. Робота його над піснею не обмежувалася раз назавжди зробленою розкладкою. Часом він працював над нею на протязі декількох років, редагуючи, переробляючи. Композитор намагався проникнути у суть пісні, розкрити її потенційні ресурси.

Ними гордиться Подільський край: Леонтович Микола Дмитрович // Поділ. зоря. – 2001. – 18 січ. – С. 4-5.

У статті дається уточнення щодо кількості його творчого набутку. Крім 200 обробок українських народних пісень, в роки

мистецької зрілості Леонтовичем були написані майже 200 творів у жанрі церковної музики, які звучали у 20-і роки минулого століття по всій Україні.

Очеретний В. В Шершнях він пісню полюбив... // Вінниччина. – 2002. – 11 груд. – С. 8.

Про дитячі роки М.Д.Леонтовича проведені у с.Шершні Тиврівського району, які помітно вплинули на формування музичних нахилів та творчу діяльність композитора, диригента, педагога.

Очеретний В. В Шершнях он песню полюбил // Правда Украины. – 2003. – 10 янв. – С. 14.

Про дитячі роки Миколи Леонтовича, його батьків, подальшу долю музиканта йдеться у цій статті.

Порожня А. Ми нащадки твої, Леонтовичу // Тульчин. край. – 2002. – 12 жовт.

Науковий працівник Тульчинського краєзнавчого музею розповідає про тульчинський період у житті і творчості подільського митця. Тут він працює над обробками пісень, над написанням першого музичного полотна – народно-фантастичної опери “На русалчин Великдень”. Зараз у Тульчині існує хорова капела ім.М.Д.Леонтовича, одна з вулиць міста носить його ім’я.

Скрипник В. Вбивця стріляв у... сплячого Леонтовича // Голос України. – 2007. – 22 черв. – С. 9.

Два рідкісні документи віднайшла після довгих пошуків завідувачка відділу Вінницького обласного краєзнавчого музею Лариса Семенко. Фонд музею поповнив товстий щоденник відомого українського письменника Степана Васильченка – звіт про подорож першої мандрівної капели «Дніпросоюзу». В ньому йдеться, зокрема, про одного з найближчих друзів Леонтовича – Гната Яструбецького, одного з перших солістів названої капели, а пізніше – адміністратора цього колективу. Г.Яструбецький записав детальну розповідь батька Леонтовича про те, як розігралася трагедія, що закінчилася вбивством композитора.

Стеблецька Г.Е. Будівничий нових світів: М.Д.Леонтович (1877-1921) // Особистість в культурі: Зб. наук. праць. – Вінниця, 2001. – С.101-112.

У статті розповідається про Леонтовича як культурного подвижника. Намагаючись найбільш повно прислужитися

українській культурі, працюючи серед народу, він відмовився від духовної кар'єри, від можливості одержання консерваторської освіти, від блискучих пропозицій щодо регентської служби. Леонтович залишився вірним пісні і собі, як людина і як митець.

Шпилька О. Хто вбив Леонтовича? // Укр. газ. – 2002. – 21 лют. – С. 8.

В статті висвітлені нові аспекти вбивства композитора, наведені архівні матеріали.

Вшанування пам'яті видатного земляка

Булашова С. Як ковток джерельної води // Вісті Тепличчини. – 2007. – 16 трав.

Директор музею в с.Марківка Теплицького району, де є меморіальна кімната Леонтовича, розповідає про створення музею та його експонати.

Галіза О. Леонтович – то пісня України // Сіл. вісті Вінниччини. – 2002. – 14 груд.

До 125-ї річниці від дня народження композитора у Тульчині відбувся районний дитячий фестиваль “Дударик”, у музеї-садибі – традиційні вечорниці, у РБК – тематичний концерт “Ми нащадки твої, Леонтовичу...”

Є послідовники у Миколи Леонтовича // Вінниччина. – 2005. – 15 січ. – С. 2. – (Спец. вип. газ. “Хочу все знати”).

Розповідається про другий регіональний фестиваль хорової музики імені нашого славетного земляка Миколи Леонтовича, який проходив у Вінницькому училищі культури та мистецтв ім.М.Леонтовича.

І. В. Пам'ятник Леонтовичу в Немирові // Вінниччина. – 2004. – 2 черв.

29 травня відкрито пам'ятник, авторами якого є вінницькі скульптори Яків Михайлович Куленко та Микола Іванович Нечипорук, він вважається найкращим з усіх семи пам'ятників видатному композиторові.

Кобець В. Балада про Миколу Леонтовича // Кобець В. Прийти в цей світ: Вибрані твори. – Вінниця, 2006. – С. 133-134.

Кривоніс О. Свято в Тульчині // Вінниччина. – 2005. – 7 черв.

Під час урочистостей з нагоди 75-річчя Тульчинського училища культури було вшановано пам'ять видатного українського композитора, який тривалий час жив та працював у місті, та покладено квіти до пам'ятника митцю.

Леонтович – автор известного во всем мире «Щедрика». Сейчас произведения Николая Леонтовича входят в репертуар почти каждого хорового коллектива Украины // 20 хв. – 2006. – 17 берез. – С. 12.

У статті відмічається, що творчість Леонтовича мала великий вплив на становлення багатьох видатних українських композиторів. Пам'ять про нього живе і сьогодні. Щорічно проходять вечори хорової музики в районах Вінницької області, діє музей Леонтовича в с.Марківка Теплицького району. Після смерті відомого композитора був створений Всеукраїнський комітет по вшануванню його пам'яті, що сприяв створенню Спілки композиторів України.

Мельник О. Реквієм по Леонтовичу // Укр. культура. – 2007. – №1. – С. 30-31.

В статті йдеться про життєвий та творчий шлях відомого композитора, про його трагічну загибель, можливі передумови цієї події, вшанування пам'яті композитора. У 1969 р. в с.Марківка Теплицького району було організовано музей на садибі батька М.Леонтовича, пам'ятник стоїть у Тульчині. 1977 р. ЮНЕСКО оголосило Роком М.Леонтовича. Відомий твір композитора “Щедрик” слухали американські космонавти в міжзоряному просторі, його знають і співають у багатьох країнах світу.

Микола Дмитрович Леонтович (1877-1921) // Персоналії в історії національної педагогіки. 22 видатних українських педагогі: Підруч. – К., 2004. – С. 405-425.

У статті йде мова про педагогічну роботу М.Д.Леонтовича, композиторську та диригентську діяльність після 1917 року, творчий доробок митця, який посідає значне місце у педагогічній практиці. Зараз працює музей його імені у м.Тульчині, там же споруджено пам'ятник видатному музикантові, найпопулярніші обробки

народних пісень “Щедрик” та “Дударик” стали назвою для відомих дитячих хорових колективів України.

Остапенко Т. Пам’ятник Миколі Леонтовичу // Освіта України. – 2005. – 26 лип. – С. 3.

За зібрані громадою кошти відкрито пам’ятник на подвір’ї Чуківської СЗШ I-III ступенів, де колись вчителював Микола Дмитрович. Відкриття пам’ятника генію української музики в Чукові – визначна подія в історії подільського краю.

Откидач О. Вічна пісня Леонтовича // Подолія. – 2002. – 20 груд. – С. 1. – (Спец. вип. газ “П’ятниця”).

До 125-річчя від дня народження композитора управління культури Вінницької облдержадміністрації та Вінницький обласний центр народної творчості провели перший обласний фестиваль-конкурс хорових колективів “Леонтовича пісня понад світом лунає”.

Панчук Н. Вінок пісень – Леонтовичу // Вісті Тепличчини. – 2006. – 23 груд.

Про пісенне свято «Криниця Леонтовича – пісенне джерело», що пройшло у Теплицькому районі. Піднесено звучали твори композитора, старовинні українські пісні у виконанні аматорських колективів сіл району на сцені районного будинку культури.

Печенюк М. Пам’яті великого композитора // Мистец. та освіта. – 2003. – № 4. – С. 60.

Автор з Кам’янця-Подільського розповідає про відкриття меморіальної дошки (на честь 125-річчя від дня народження М.Леонтовича) на фасаді колишньої духовної семінарії (тепер аграрно-технічна академія), де написано, що тут у 1892-1899 рр. навчався автор відомого на весь світ «Щедрика». Це перша меморіальна дошка, споруджена на честь видатного українського композитора.

Рекрут Я. Піаніно Леонтовича чекає на майстра // Робітн. газ. – 2001. – 22 лют.

Талант та творчість відомого композитора піднесли його ім’я до світового рівня. М.Д.Леонтовича занесено до списку міжнародних ювілярів ЮНЕСКО. У Вінницькій області шанують пам’ять про видатного митця. У Вінниці училище названо його ім’ям, у Тульчині споруджено йому пам’ятник, у с.Марківка Теплицького району працює музей Леонтовича.

Семенко Л.І. Діяльність Комітету по вшануванню пам'яті Миколи Леонтовича на Поділлі // Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзн. дослідж.: Матеріали ХХ Вінниц. наук. іст.-краєзн. конф. 27-28 жовт. 2005 р. – Вінниця: ДП ДКФ, 2005. – С. 140-146.

Після смерті Миколи Леонтовича представники мистецьких кіл, друзі, товариші покійного у Києві створили ініціативну групу по вшануванню пам'яті відомого композитора. 7 лютого 1921 року відбулися перші загальні збори Комітету, на яких було затверджено його Статут і запропоновано назву «Всеукраїнський комітет по вшануванню пам'яті М.Леонтовича». Впродовж свого існування (1921-1928) Комітет сприяв створенню філій по всій Україні, в тому числі й на Поділлі. 19 вересня 1921 року було урочисто відкрито першу філію Комітету на Поділлі – Тульчинську, очолив її Володимир Данилович Шандровський, товариш Леонтовича.

Семенко Л. Перший дослідник творчості Леонтовича // Культура і життя. – 2006. – 27 верес. – С. 6.

Автор розповідає про Гната Васильовича Яструбецького, який, навчаючись у Подільській духовній семінарії в Кам'янці, познайомився і потоваришував з Миколою Леонтовичем. Протягом короткого життя Леонтовича їхні долі часто переплітались. Ще тоді, коли Леонтович як композитор був маловідомий, Яструбецький підтримував його творчість, розумів її цінність. Дізнавшись про загибель свого друга, Гнат Васильович був одним з організаторів Всеукраїнського комітету по вшануванню його пам'яті.

Слюсар І. «Криниця Леонтовича – пісенне джерело» // Вісті Тепличчини. – 2005. – 17 груд.

До 128-річчя від дня народження М.Леонтовича у селі Марківка Теплицького району відбулося традиційне пісенне свято. Знавчі та шанувальники таланту Миколи Дмитровича мали змогу відвідати музей, поринути в тогочасну атмосферу подій, у якій жив і творив відомий не тільки в Україні, а й в усьому світі композитор. Цікавою була програма пісенного свята.

[Фото пам'ятника М.Д.Леонтовичу] // Голос України. – 2004. – 3 черв. – С. 4.

У Немирові відкрито пам'ятник видатному композитору, диригенту, педагогу, фольклористу Миколі Дмитровичу Леонтовичу.

ЛЕОНТОВИЧ
Микола Дмитрович –
композитор, педагог, диригент

До 130-річчя від дня народження
(1877-1921)

(Біобібліографічний покажчик)

Укладачі: *Т.Марчук, О.Ніколаєць*

Автор статті *А.Завальнюк*

Редактор *М.Спиця*

Комп'ютерний набір: *І.Марчук, Т.Кристофорова*

Комп'ютерна верстка, дизайн, оригінал-макет *Н.Спиця*

Відповідальна за випуск *Н.Морозова*

Підписано до друку 7.12.07. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Умов. друк. арк. 1.5. Тираж 300 прим.